

Humanist

31-20

Tweewekelijkse uitgave van
het Humanistisch Verbond

Postbus 114, Utrecht

Tel. (030) 31 81 45

1 november 1976

Informatie

U kunt het lezen in deze Humanist: het uitgewerkte punt van Humanistisch Perspektief zegt dat de vrije meningsuiting een fundamenteel recht is, evenals het recht op informatie.

Een mooi uitgangspunt, maar daarmee ben je er nog niet. Want het is niet gemakkelijk om uit te vinden waar je „juiste” informatie vindt en wiens vrije meningsuiting voor jou van belang is om er kennis van te nemen.

In Nederland hebben we — om bij het dagelijks nieuws te blijven — zes grote landelijke dagbladen. Welke krant geeft nu de meeste informatie over zaken die humanisten interesseren? Het zou nuttig zijn daar eens een onderzoek aan te wijden. In heel bescheiden mate werd onlangs een steekproef genomen door een redacteur van Tijd en Taak, een blad voor evangelie en socialisme, de heer J. v. d. Plasse.

Naar aanleiding van oplage-cijfers van kranten die in De Journalist gepubliceerd zijn, observeerde hij een week lang enkele nieuws-items in De Telegraaf, de Volkskrant, Algemeen Dagblad, Parool, NRC-H'blad en Trouw.

In die week — 13 tot en met 18 september — vielen de debatten rond de beide abortus-ontwerpen. Uit het onderzoek bleek dat de Volkskrant de meeste plaatsruimte voor dit onderwerp reserveerde, daarna volgde Trouw. De berichtgeving in De Telegraaf was rondtussummeer te noemen; deze grootste krant van Nederland ruimde minder dan een-derde van het aantal kolommen dat de Volkskrant eraan besteedde, voor abortus in.

Maar een en ander zegt natuurlijk nog niets over de inhoud. Toch toont v. d. Plasse wel degelijk aan dat die „grote” Telegraaf in feite heel weinig nieuws in haar kolommen brengt. Meer dan de helft — 57% — wordt besteed aan advertenties, 9% aan sportberichten, en ongeveer 8% aan wat hij noemt „leuterverhalen van het genre Privé van Henk van der Meijden”, strips etc. Dan blijft er dus maar 26% voor binnen- en buitenlands nieuws. Wat dat laatste betreft komt NRC-H'blad, gevolgd door De Volkskrant, als beste uit de bus.

In het slot van zijn artikel schetst v. d. Plasse een voor hem ideale krant, waarbij we moeten bedenken dat hij in de christelijke hoek zit en dus veel waarde hecht aan kerkelijk nieuws.

De frontpagina van de Volkskrant, vanwege haar rustige en overzichtelijke opmaak. De kerkpagina van Trouw, omdat deze sector van onze samenleving in alle andere kranten in het verdomhoekje zit.

De buitenlandpagina's van de NRC en ook de opiniepagina van deze krant vanwege haar objectiviteit.

Voor de sport, de achterkant van de maandagse sportbijlage van de Volkskrant om haar kritische inslag.

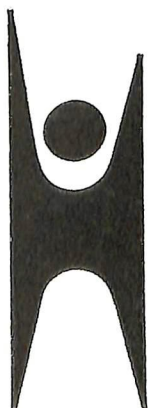
Dat aangevuld met de oplage van De Telegraaf en de bezorger van het Alg. Dagblad (dat altijd op tijd in de bus komt), maakt een tamelijk ideale krant. Het zit er voorlopig niet in.

Jetske Mijs

In deze Humanist:

- * Humanistisch Perspektief: „erkenning van de fundamentele betekenis van het recht op vrije meningsuiting en informatie” pag. 3
- * Zijn humanisten gelijkgezinden? De heer E. Voogd schreef hierover een artikel in Humanist van 1 oktober. Er volgden vele reacties, waarvan we er enkele (bekort) plaatsen op pag. 4 en 5
- * Het Humanistisch Thuisfront heeft uw steun heel hard nodig. Over het waarom en het hoe leest u op pag. 7: 20540.
- * Ideeën over onderwerpen voor gespreksgroepen worden vermeld op pagina 6

DATA EN ONDERWERPEN KOMENDE HB-VERGADERINGEN

(in principe iedere 1e en 3e vrijdagavond van de maand in het Erasmushuis. De vergaderingen zijn openbaar).

5 november: o.a.	Financiële positie I.H.E.U., H.V.-publiciteit.
19 november: o.a.	Begroting '77.
3 december: o.a.	Congreszaken, Rapportage Taakgroep G.V.V., Contourennota Onderwijs.
17 december: o.a.	Congreszaken, Taakgroep Wetenschappelijk Werk, Stichting Socrates.

Nieuws over Morgentaler

Volgens de laatste berichten is dr. Henry Morgentaler voor de derde keer vrijgesproken door een jury in een proces waarbij hij was aangeklaagd voor het uitvoeren van abortus provocatus. De vrijspraak werd gedaan door zeven mannen en vier vrouwen, die als jury op 18 september het proces in Montreal in Canada bijwoonden. Het was het tweede proces over dezelfde aanklacht. De eerste keer werd ook vrijspraak gevraagd, maar het canadese Hoog Gerechtshof ging zonder opgaaf van redenen tegen deze uitspraak in beroep. Na tien maanden in de gevangenis te hebben doorgebracht, is Morgentaler nu vrij.

Ondanks dat, lopen er nog acht aanklachten tegen hem, die op 2 november behandeld zullen worden.

Morgentaler zei na beëindiging van het proces: „Ik ben erg gelukkig nu dit lange, lange proces en de angsten die ik heb uitgestaan, voorbij zijn.”

In een commentaar schrijft Paul Kurtz van het Internationale Comité voor de verdediging van Morgentaler: De processen stellen de rechtspraak in Canada in een kwaad daglicht. Men vraagt

zich ernstig af of het Hof niet gebruikt wordt om te onderdrukken. Het feit dat drie jury's nu al geweigerd hebben om dr. Morgentaler te veroordelen en dat desondanks de canadese regering doorgaat met haar klopjacht, bewijst dat men de democratie en de rechtspraak niet serieus neemt.

In het tijdschrift „International Humanism” staat aangekondigd dat er een boek over Morgentaler is verschenen „Morgentaler, The Doctor Who Couldn't Turn Away” door Eleanor Wright Pelrine. Het is uitgegeven bij Gage Ltd. en kost \$ 9.95.

Het concert

Deze week had ik weer eens m'n „vrije dag”. Vroeger, toen de kinderen klein waren, had ik dat vaker, zo'n dag, waarop ik nu eens echt helemaal kon doen, waar ik zelf zin in had, de gewone dagelijkse karweitjes daargelaten. 't Was mijn dag, niemand hier in huis kwam iets te kort, maar alles was zo geregeld, dat ik ongestoord m'n gang kon gaan. 't Waren niet eens heel ongewone dingen, die ik deed, 't was gewoon de stad in, ergens een kopje koffie drinken, soms 's middags een bioscoopje pikken. Ik bleef ook wel eens thuis, in 't zonnetje op het balkon zitten lezen of ik verschanste me de hele dag achter de schrijfmachine of ik ging kleren naaien voor mezelf of de kinderen. 't Gaf niet, wat het was of waar ik heenging, 't was éven uit de sleur zijn, éven alleen maar mezelf zijn, dat me een geweldig bevrijd gevoel gaf. Jarenlang zijn m'n vrije dagen in de slof geraakt. De behoefte eraan was minder groot en er waren zoveel andere dingen, die de aandacht vroegen.

En opeens had ik er weer zin in. Op m'n gemak winkeltjes kijken, naar een tentoonstelling, zomaar zorgeloos rondlopen. Ik kwam ertoe, omdat ik in het Concertgebouw een folder in handen had gekregen van de gratis lunchconcerten op woensdagmiddag om half één. Dat wilde ik ook wel eens meemaken en ik ging. Om even voor twaalf stond ik voor de nog dichte draaideur. Er zou een concert gegeven worden door het Nederlands Kamerorkest, onder leiding van Szymon Goldberg, het orkest, dat eigenlijk opgeheven zou moeten worden van de minister.

„De deur gaat om twaalf uur precies open,” zei een wat oudere mevrouw tegen me. „Ja, ik weet het,” verduidelijkte ze, „want ik kom hier iedere week. Ik woon in Sloterveer en ik loop het altijd, als 't goed weer is.” „Alle mensen,” zei ik bewonderend, want dat is een wandeling van minstens anderhalf uur. „'t Kamerorkest is er,” ging ze verder. „Weet u, als je 't Concertgebouworkest hebt, met Bernard Haitink, dan sta je vóór enen alweer op de stoep. Die maakt zich er met een Jantje van Leiden vanaf, Bernard Haitink.”

Intussen was er binnen een man verschenen met een groot stuk papier in de hand. 't Viel een paar keer op de grond, maar uiteindelijk zat het op een deur geplakt, waar niemand voor stond. „Deur open lunchconcert om 12.30 uur” stond erop en het gerucht plantte zich voort door de galeiden voor de draaideur. Nauwelijks hadden de wachtenden de mare verwerkt, of dezelfde man kwam de draaideur openmaken. 't Was twee minuten over twaalf, het papier bleef gewoon hangen. „Ik weet het ook niet, hoor,” lichtte hij toe, „opdracht van de dirigent.” De menigte, alle mogelijke soorten mensen, van jong tot oud, en ouders met kinderen, stroomde naar binnen en vulde in een ogenblik de hele zaal. 't Was een enthousiast publiek, dat hard klapte, omdat ze vonden, dat het Kamerorkest moest blijven.

Om kwart over één was 't afgelopen. Buiten zag ik de mevrouw uit Sloterveer weer. Ze knikte me nog even voldaan toe, voor ze de hoek omsloeg voor de terugreis van anderhalf uur. „Tot de volgende keer,” zei ze. „Ja,” zei ik „tot ziens.” Ik kon wel gillen van plezier, dat ik dit beleefd had.

Ans Pigitt

Het HUMANISTISCH OPLEIDINGSINSTITUUT te Utrecht, vraagt per 1 januari 1977

Full-time studietoördinator/trice

Het Humanistisch Opleidingsinstituut is een modern opgezette 3 jarige part-time cursus op H.B.O.-niveau die opleidt tot Humanistisch geestelijke raadslieden, vormingswerk- en onderwijs, en als zodanig erkend wordt door het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

De cursus wordt op zaterdag gegeven.

Er zijn ook studieweekenden.

De taak van de studie-coördinator/trice bestaat uit:

- beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering
- organisatorisch en administratief begeleiden van de cursus
- het vervullen van een aantal docenten-uren bij voorkeur agogiek.

Om deze taak goed te kunnen vervullen zal de studie-coördinator/trice aan de volgende eisen moeten voldoen:

- een opleiding in één der sociale wetenschappen bij voorkeur onderwijskunde of andragogie (1e graads bevoegdheid)
- beleidsplanning en ontwikkeling kunnen hanteren mede gezien de groeimogelijkheden van de opleiding
- organisatorische begaafdheid
- goede contactuele eigenschappen
- humanistische gezindheid
- enige ervaring in onderwijskoördinatie wordt op prijs gesteld.

Naast deze funktionaris/esse is aanwezig een full-time stafid en een administrateur.

De salariëring vindt plaats volgens rijksregeling.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan: Het bestuur van het Humanistisch Opleidingsinstituut, Oudegracht 152, Utrecht, t.a.v. mevr. I. Verschuur.

„Erkenning van de fundamentele betekenis van het recht op vrije meningsuiting en op informatie”

1. Toelichting op de gewijzigde tekst

Bij communicatie zijn in principe drie elementen te onderscheiden:

De zender, het medium en de ontvanger. In de oorspronkelijke tekst van punt 7 stond het recht op een geschakeerd geheel van massamedia centraal. Het recht op vrije meningsuiting werd daarnaast meer als een voorwaarde vooraf dan als een apart punt genoemd. Reden voor het opnemen van dit punt in Humanistisch Perspectief was indertijd dat de economische ontwikkeling de geschaakteerdheid van de media bedreigt. In de gevoerde discussies met betrekking tot dit oorspronkelijke punt bleek echter dat een formulering, waarin het recht op vrije meningsuiting centraal zou staan, meer noodzakelijk werd geacht. In de nieuwe tekst is dit inderdaad het geval; zowel de vrije „zend”- als „ontvangst”-mogelijkheid zijn centraal gesteld. Ontwikkelingen in de media-sfeer kunnen thans aan deze twee fundamentele punten worden getoetst.

2. Toelichting op het punt zelf

Alle cultuur is het resultaat van uitwisseling, dus communicatie, tussen (groepen van) mensen. Communicatie is daarom essentieel voor de geestelijke en gevoelsmatige ontwikkelingen van de mens.

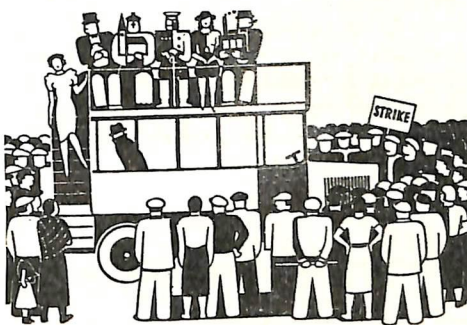
Communiceren betekent dat men afwisselend als „zender” en als „ontvanger” moet kunnen optreden. Tijdens het proces van communicatie kunnen standpunten over en weer worden gevormd, bevestigd, gewijzigd of juist worden verlaten. Dit hangt mede af van de inhoud van hetgeen wordt gecommuniceerd. Is deze inhoud niet verschillend van voorafgaande informatie of bijv. steeds van dezelfde strekking dan zullen standpunten overwegend worden bevestigd.

Wisselt de inhoud daarentegen (bijv. doordat men met meer mensen communiceert, meer bronnen raadpleegt) dan wordt de mens aangesproken in een van zijn essentiële hoedanigheden: er moet worden afgewogen, geoordeeld en wellicht worden gekozen. In een vrij en onbelemmerd communicatieproces kan worden gekozen, kunnen standpunten zich wijzigen of worden verlaten of worden bevestigd. De informatie levert het referentiemateriaal; de verwerking van de informatie en de conclusie is in principe een functie van de zelfstandig oordelende mens.

Belemmeringen, die het communicatieproces op enigerlei wijze beperken, zijn derhalve ongewenst en te verwerpen, ongeacht of deze worden opgelegd of dat deze ontstaan door maatschappelijk verschalende invloeden. Het is duidelijk dat dit zowel de „zend”- als de „ontvanger”-functie betreft. Aan de andere kant moet men zich ook realiseren dat een onbeperkte stroom van informatie de verwerking daarvan onmogelijk

kan maken; kwantitatieve en kwalitatieve beheersing van die stroom kan evenzeer het belang van een goed functionerende communicatie tussen (groepen van) mensen dienen.

Vanuit de humanistische levensovertuiging zal worden gestreefd naar vrije en onbeperkte communicatiemogelijkheden waaronder uitdrukkelijk mede te verstaan: zonder enigerlei beperking ten aanzien van de inhoud van de communicatie. Enig voorbehoud dient te worden gemaakt; een overmaat van ongeselecteerde informatie dient te worden vermeden maar het selectieproces mag geen censuur betekenen. Beperking van bijv. herhalende informatie kan in deze nuttig zijn. Voorts dient aan de inhoud de eis te worden gesteld dat deze

„waar” moet zijn of op „waarheid” dient te berusten en dat rekening wordt gehouden met persoons-gebonden informatie, in die zin dat het recht op privacy wordt geëerbiedigd. Met andere woorden: regels van behoorlijk onderling verkeer dienen te worden aangehouden.

De ideale situatie is dat de mens zich zo geschakeerd mogelijk kan oriënteren omtrent hetgeen in de samenleving aan opvattingen leeft en aan informatie voorhanden is, zoals omgekeerd ook mededeling omtrent feiten, uitkomsten en opvattingen moet kunnen worden gedaan. „Kwantiteiten” zijn daarbij minder maatgevend dan „kwaliteiten”.

Zodra „communicatie” grotere aantallen mensen gaat omvatten dienen ook de eisen, die aan de desbetreffende media worden gesteld, strenger en meer omvattend te worden. Een medium dat „massa” communicatie mogelijk maakt moet worden beheerd; maatschappelijk betekent dit dat rekening moet worden gehouden met de invloed van deze derde beherende factor op de „boodschap” (als totaliteit voor de inhoud van de communicatie) en daarmee op „zenders” en „ontvangers”.

Afgezien van de natuurlijke barrières, die het bereiken van een ideale situatie wat betreft (massa)communicatie in de weg staan (taalverschillen, afstanden, contactuele beperkingen bij individuele mensen), zijn het thans vooral de maat-

schappelijke ontwikkelingen met betrekking tot het beheer van de massamedia, die verarmend werken ten aanzien van de inhoudelijke diversiteit in de communicatie.

De indoctrinatie behoefte, die machtsstructuren kenmerkt, maakt bijv. gebruik van de (beheerste en/of gecontroleerde) massa communicatiemiddelen om de bevolking het gewenste — veelal eenvormige — stempel op te drukken. Versterking van onze democratische principes en instituties incl. de communicatiemiddelen is noodzakelijk om een dergelijke ontwikkeling de pas af te snijden. De massa communicatiemiddelen zijn in dit opzicht bijzonder kwetsbaar; de beheersing van deze middelen kan immers een eerste doel worden van een naar macht-overheersing strevende groep. Ook in ons bestel dient met deze invloeden rekening te worden gehouden. Daarnaast spelen in de westerse democratieën economische factoren een rol die de diversiteit van de media reeds in het gedrang hebben doen komen.

Vermenging van niet-commerciële en commerciële communicatie, zoals bijv. berichtgeving, commentaar en reclame, bevordert als gevolg van economische effecten de „kwantiteit”, in de zin van een bepaalde oplage, aantal leden e.d., ten koste van de „kwaliteit”, bijv. in de zin van eigen signatuur.

Tegen deze ontwikkeling ingaande maatregelen, die beogen de diversiteit te behouden, liggen voor de hand, maar moeten worden getoetst op de invloed die daarmee direct of indirect op het medium wordt verkregen.

Omdat achter economische belangen andere belangen schuil (kunnen) gaan, vormt de eerder genoemde vermenging van commerciële en niet-commerciële communicatie in de massa media in feite een uiterst gevoelig punt in onze democratie. Enerzijds moet daarom worden bewerkstelligd dat binnen het totale pakket van massa media de verschillende politieke richtingen aan bod kunnen komen, anderzijds moet er naar worden gestreefd de invloeden van economische belangen op de inhoud van niet-commerciële communicatie in massa-media te minimaliseren. Maatregelen in deze richting moeten in verband hiermede worden opgevat als belangrijke preventieve middelen tot behoud van de democratische praktijken binnen onze samenleving. Verschillende suggesties voor maatregelen zijn reeds gedaan en dienen zowel op hun invloed als op hun praktische toepassingsmogelijkheden te worden onderzocht.

Nóg belangrijker als garantie voor een door ons gewenste democratische ontwikkeling is echter de verdere vorming van de „ontvanger” tot een minder opportunistisch en meer principieel kiezende mens.

De artikelenreeks van Schonk over Identiteit en noodzaak van geestelijke verzorging gaf de heer E. Voogd de vraag in Zijn humanisten gelijkgezinden? De uitwerking van die vraag namen wij op in Humanist van 1 oktober. Blijkbaar hebben zowel de artikelen van Schonk als die van Voogd veel mensen aan het denken en aan het schrijven gezet. Enkele reacties (sommigen moesten ingekort worden) geven we hier weer. We hopen dat er in de gemeenschappen verder over gediscussieerd wordt; de discussie in Humanist beschouwen we hierbij als gesloten.

De fundamentele gelijkgezindheid

E. Voogd reageert in Humanist van 1 okt. '76 op mijn artikelenreeks over „Identiteit en noodzaak van geestelijke verzorging”. Voogd knoopt voor zijn beschouwingen aan bij de door mij beoordeelde noodzaak van een „zo groot mogelijke overeenstemming in denk- en gevoelswereld” tussen geestelijk raadsman en cliënt. En — voor mij verheugend — constateert hij, dat ik de noodzaak daarvan „overtuigend heb aangetoond”.

Een beetje verrassend is het daardoor dat hij dan vervolgt met de bewering, dat er tussen humanisten vrijwel geen gelijkgezindheid bestaat. Het is een beetje verwarrend, maar het komt doordat wij het over verschillende vormen van gelijkgezindheid hebben: Ik over de fundamentele gelijkgezindheid die in de gezamenlijke levensovertuiging verankerd ligt, hij over de meer concrete uitwerking van de fundamentele uitgangspunten in vragen van de directe levenspraktijk, waarbij hij dan — terecht — constateert dat er tussen humanisten dikwijls geen gelijkgezindheid bestaat.

En, Voogd veronderstelt dat er ook in dit laatste opzicht overeenstemming tussen raadsman en cliënt zou moeten zijn, dat dus raadsman en cliënt ook over min of meer concrete vragen gelijke opvattingen zouden moeten hebben, en dat ziet hij onder humanisten niet zo zitten. Maar zover — of liever: zo weinig ver — hoeft de overeenstemming tussen raadsman en cliënt niet te gaan! Zij moet dieper liggen en gelegen zijn in de gezamenlijke wijze van in het leven staan en tegen het leven aankijken. Zij beiden moeten, om maar een paar aspecten te noemen, er van uit gaan dat we de levensproblematiek alleen met onze menselijke vermogens te lijf kunnen gaan; dat we bij de beantwoording van vragen de toets der rede zullen moeten aanleggen; dat we in vragen van goed en kwaad op ons eigen zedelijke besef zijn aangewezen, hoeveel moeilijkheden daarbij ook kunnen rijzen en zo voort. Die dieperliggende gelijkgezindheid moet er tussen raadsman en cliënt zijn.

Dit soort overeenstemming drukt zich ook uit in de benaderingswijze van de raadsman. Die is er niet een van „de waarheid in pacht hebben”, maar een van, zoals ik het eerder schreef, „een gezamenlijke worsteling om waarheid”. En ook in deze benadering herkennen humanisten (en niet-godsdienstige mensen) elkaar. Een illustratie daarvan is de volgende ervaring. Ik kom in een arbeiderskamp in een kamer met niet-godsdienstige mensen. Ze vertellen dat ze de dominee hebben gezegd, dat hij niet meer terug hoefde te komen. Ik reageer met: O, als jullie van de geestelijke verzorging niet gediend zijn, dan zal ik ook maar verdwijnen. Hun antwoord: o, nee, niks daarvan; u bent altijd welkom! Maar waarom dan?, vraag ik. Hun antwoord: Wel, de dominee komt ons altijd vertellen hoe het moet. En met u kunnen we praten!

Om dit soort dieperliggende overeenstemming in denk- en gevoelswereld gaat het bij geestelijke verzorging — en bij humanisten — (en ook bij christenen, maar dan met andere inhoud), en niet om gelijke opvattingen over min of meer concrete zaken.

Voogd ziet deze fundamentele gelijkgezindheid van humanisten (waarvan ik toegeef dat ze in onze kring te weinig bewust is) m.i. niet voldoende. Hij ziet meer de verschillen, die niet liggen op het fundamentele, maar op het meer concrete, praktische vlak.

Het is misschien goed, nu nog in te gaan op de vraag, hoe het toch komt, dat humanisten over een (groot) aantal dingen verschillend denken, bij voorbeeld ook op politiek gebied, terwijl ze toch dezelfde uitgangspunten hebben.

Het komt doordat ons denken, en ook ons zedelijk oordelen, vrijwel nooit geheel zuiver kan zijn (behalve in heel eenvoudige situaties). Het wordt, zonder dat we dat willen, door allerlei factoren beïnvloed en vertroebeld: door wat we in de opvoeding hebben meegekregen, door het milieu waarin we verkeren, kortom door onze persoonlijke geschiedenis, en ook door ons gevoelsleven, onze emotionaliteit, alsmede door gebrek aan kennis enzovoort. En, last but not least, doordat we dikwijls moeten oordelen over zaken waarover in principe geen uiteindelijk oordeel mogelijk is, doordat de gegevens voor een onomstotelijk oordeel ontbreken. Men is in zo'n geval op verwachtingen en schattingen aangewezen en die kunnen verschillend uitvallen. Neem bij voorbeeld de energieproblematiek. Men denkt er verschillend over. De een stemt geheel in met de Club van Rome; de ander heeft er vertrouwen in dat de mens met zijn technisch vernuft in staat zal zijn tijdig nieuwe energie-bronnen aan te boren. Maar niemand heeft zekerheid.

En van dit soort: het moeten werken met schattingen en verwachtingen, zijn o.a. veelal politieke problemen. Mede daardoor, en door de eerder genoemde andere invloeden, komt het dat humanisten in politicus verschillend denken.

En nog eens: Er is wel fundamentele gelijkgezindheid tussen humanisten, maar die sluit niet bij voorbaat gelijkgezindheid over praktische vragen in. Zo eenvoudig liggen de dingen niet.

En als, zoals Voogd aanhaalt, nu eens socialist en dan weer meer politiek rechts gezinde mensen voor het H.V. bedanken, dan is het m.i. doordat zij dit niet doorzien. Zij zien hun eigen standpunt als het enig mogelijke humanistische.

Voogd vraagt zich nu af op welke van twee lijnen het H.V. zich moet plaatsen, op de „confessionele”, d.i. de levensovertuigelijke lijn, of op de lijn van de politieke stromingen, en hij kiest voor de politieke lijn. Maar mijn conclusie is, dat het zich in de eerste plaats heeft te bewegen op de levensovertuigelijke lijn, terwijl het zich, als konsekwentie daarvan, ook heeft te laten gelden op de politieke lijn, maar dit dan alleen voor zover dat vanuit de fundamentele humanistische uitgangspunten mogelijk is. En dat doet het Verbond!

G. A. Schonk

De Humanist en zijn partijpatroon

N.a.v. het artikel „Zijn Humanisten gelijkgezinden?” het volgende:

Mijn man en ik waren onafhankelijk van elkaar lid geworden van het HV. Maar wij vonden de aanvankelijke beginselverklaring, die zich afzette tegen de godsdienst, niet juist, te negatief. Toen die werd gewijzigd werden wij in '54/'55 lid.

Onze opvatting was en is dat nog steeds: Bij een geestelijke groepering laad je je op, wordt een beroep op je geweten gedaan. En **van daaruit** kies je in de maatschappij, eventueel in de politiek! Wij waren destijds geen van beiden lid van een politieke partij. Wel stemden we bewust.

Toen kwamen we wat meer in het HV en zie wat we toen ontdekten: Men kon, zelfs op bijeenkomsten van het Verbond, niet anders denken dan in zijn politieke **partijpatroon!** En wij vonden nu juist dat je in de politieke partij **humanistisch** moest zijn. Precies andersom dus!

Ik kwam voor vreemde dingen te staan bij de ruimdenkende humanisten. Toen ik op een zaterdagochtend op een congres kwam en ik vertelde dat minstens een kwart miljoen kinderen in Vietnam vaak met vreselijke wonden rondzwierven en dat ik dat zo mensonwaardig vond, kwam er een voor mij ontstellende reactie. Een paar keer werd me gezegd: „Ben jij soms CPN'er of PSP'er?” We zijn tenslotte rond 1968 uit 't Verbond gestapt. Er ging zo weinig inspiratie van uit. We volgen het HV nog wel en mijn man is weer lid geworden uit geheel andere motieven dan indertijd. Ik, géén lid! Waarom konden de huma-

GELIJKGEZINDEN?

ogd in Humanist van 1 oktober)

nisten zich in de kwestie Chili ook weer niet uitspreken? Ledenverlies!!! Maar wel werden zij actief ten tijde van „Hongarije”: een kommunistische humaniste moest (?) het hoofdbestuur van het HV verlaten. Waarom kon het HV op **menselijke** gronden geen officieel protest laten horen tegen de Chileense diktatuur? Mijn konklusie moet zijn: er is nog niets veranderd! Het Verbond weet de boot goed af te houden (zie ook het blad „De Humanist”, met een door het hoofdbestuur neergezette eindredakteur.) Het Verbond wil rust hebben. Het zij zo. Laat het HV maar kalmpjes „vergrizen”, letterlijk én figuurlijk!

Den Helder, L. J. de Boer-Modder

„De mens moet het toch echt zelf doen”

Ja, dit is de enige **concrete** uitspraak, welke bepalend is voor het humanist zijn. (De autonomie van de mens stipulerend.)

Niet behoren daarbij een aantal maatschappelijke (dus politieke) strevingen, welke ook onder humanisten aanhang (maar ook bestrijding) vinden en die abusievelijk hebben geleid tot het toevoegen van **punt drie** aan onze beginselverklaring. Het zal duidelijk zijn, dat naar mijn mening het humanisme op één lijn moet worden gezien met de confessies en niet met politieke stromingen.

Het is de halfslachtigheid van het H.V., welke nooit een duidelijke keuze deed maken tussen deze beide, waardoor o.a. Voogd er toe kon komen, het H.V. zonder meer te zien als een „politieke stroming” (= partij, vooralsnog zonder naam), evenals de Rotterdamse jongeren, welke, volgens mevrouw Blom-Maurits „de structuur” willen veranderen.

„Structuren veranderen”: een uiterst vage abstractie, een moderne camouflagekreet waarmee **niets concreets** is gezegd en waarbij men kan invullen naar eigen goeddunken.

Dat Voogd geheel op de politieke toer is, blijkt wanneer hij zelfs het (nog) bestaan van grote geestelijke stromingen in ons land ontkent en hen daarna zonder meer definieert als politieke dito's! Nu ja, het humanisme heeft nog een kans, mits op zijn voorwaarden!

Zeer leerzaam is een reeks van „ismen”, welke later blijken bedoeld te zijn als glijdende schaal t.a.v. „humanistische gezindheid”. „Niet langer is wat men levensbeschouwelijk zegt aan te hangen het criterium, maar dat, waar men politiek voor staat.” Hier wordt een verandering geconstateerd, welke, vaak ontkend, inderdaad binnen het H.V. heeft plaats gevonden rond de laatste wijziging der beginselverklaring (toevoegen punt drie), maar mogelijk reeds weer en retour is.

Laten we hopen, dat ze mét Rood („het

opengooien naar de maatschappij toe”) zal verdwijnen, dat Rob Tielman meer op de lijn van Schonk zal blijken te zitten en dat we in hem een voorzitter met een grote filosofische en levensbeschouwelijke belangstelling zullen krijgen.

Het H.V. moet in deze zaak een duidelijke keuze doen, dat moeten we met Voogd eens zijn. Van twee wallen lukt niet: dan lopen aan beide zijden de schaapjes weg, dat is toch gebleken?

Zij humanisten gelijkgezinden?

Ja, wat betreft het inzicht in wezen en plaats van de mens in wereld en cosmos. Neen, inzake maatschappelijke inzichten en wenselijke (politieke) ontwikkelingen.

Vlieland

P. H. v. Terwisga

Geen gelijkgezinden

Niet alleen omdat de heer Voogd om discussie vraagt, maar mede omdat ook ik de ongelijke gezindheid in 't Hum. Verbond sterk voel, hierbij mijn mening:

Ik was van mening dat het H.V. mede was opgericht opdat de buitenkerkelijken hun stem konden laten horen tegenover de confessionelen. Om daartegen een vuist te kunnen maken is m.i. een grote aanhang nodig.

Toch verklaart onze bondsvoorzitter in de verbondsraad, naar aanleiding van een hem gestelde vraag (Hum. 1 okt.) „Dit H.B. streeft er niet naar een massabeweging te vormen. Het is zo dat een verbond als dit eerder als voorhoede zal werken.” (Hr. Fenstra). Betekent 't dat u content bent met 15.000 leden? (Rood) Nee, er zijn groeimogelijkheden aanwezig. Wij willen wel een stuk verjonging van het ledenbestand bereiken.”

Nochthans heeft het verbond al heel wat bereikt. Maar had met een grotere beweging, al was het maar 1 pct. in plaats van 0,1 pct. niet méér bereikt kunnen worden? Ook hier dus geen gelijkheid in de gedachtengang.

Door de heer Voogd wordt meermalen „Humanitas” genoemd, terwijl hij toch schrijft over „gelijkgezindheid bij de Humanisten”. Als men mij vroeg, wat is het verschil tussen het Humanistisch Verbond en Humanitas, dan heb ik steeds gezegd: Het H.V. is een GEESTELIJKE stroming en HUMANITAS een MAATSCHAPPELIJKE. Een ieder die humanitair denkt en buitenkerkelijk is, behoort in het verbond. Zij, die zich aangetrokken voelen tot de maatschappelijke kant, behoren bij Humanitas.

Met de heer Schonk ben ik het volkomen eens, als hij op 15 juli schrijft. „Ons volk leeft in geestelijk opzicht uit drie grote geestelijke stromingen — . . . — protestantisme, rooms-katholicisme en humanisme.” Daarvoor schrijft hij: „Zijn niet godsdienstige patiënten dan Humanisten? Wel, laten we opnieuw vaststellen, dat zij geen christenen zijn. Zij hebben zich met g.g. (geen gods-

dienst) laten inschrijven”.

Maar de formule geen godsdienst of buitenkerkelijk wil nog niet zeggen, dat zij ongelovig of niet religieus zouden zijn. Het gaat er maar om, wat men daaronder verstaat. Ook de atheïst gelooft, nl. hij gelooft dat er geen hierna-maals en geen leiding van bovenaf is. Het „buitenkerkelijk” zijn, sluit geloven niet uit. Kerken zijn uiteindelijk slechts verenigingen die zich ten doel stellen op een bepaalde wijze, al of niet met dogma's hun geloof aan God en Christus te belijden. Maar daar staat tegenover, dat bij het overgrote deel van de „geen godsdienst” schrijvers een invloed is blijven hangen van 20 eeuwen christendom. Maar „geloven” of „religieus gevoelen” dat is geheel iets anders dan buitenkerkelijk zijn. In art. 4 van de statuten lees ik: onder punt 4:

het geven van GEESTELIJKE vorming en GEESTELIJKE verzorging.

Met welk recht oordeelt dhr. Voogd over de gevoelens van hen die zich als-nog Protestant of Rooms-Katholiek noemen, als hij schrijft:

„Wat verenigt” in godsnaam „nog protestanten onderling en onderscheidt hen van anderen? En wat Rooms-Katholiken? Het antwoord aan de protestanten en de rooms-katholiken is kort en goed NIETS.”

Verder vervolgt hij: „Voor het Humanisme ligt dit misschien anders, MITS HUMANISTEN GELIJKGEZIND ZIJN”.

Tenslotte boogt de christelijke cultuur op een invloed van 20 eeuwen en bestaat het H.V. in Nederland al 30 jaar!! Mede gelet op art. 4 punt 4, waar is het voor nodig het religieus dus geestelijk denkende deel van onze leden steeds weer in het harnas te jagen. Het is de heren Voogd, Spigt en anderen gegeven rationalisties te denken. Willen zij die gedachten uiten, laten zij dat dan doen op humanitaire wijze en anderen niet onnodig kwetsen. — Horen zij niet méér thuis bij „De vrije gedachte?”, dan in het verbond?

Dat Humanisten geen gelijkgezinden zijn is uit bovenstaand nu wel duidelijk gebleken, inzake opvattingen over: Buitenkerkelijk - Geestelijk - Religieus. Gevoelens zijn niet altijd met verstand te beredeneren.

Wat willen we nu eigenlijk?

Zijn we een anti-godsdienstige stroming? Sluit u dan aan bij de Vrije Gedachte. Zijn we politiek geïnteresseerden? Er zijn diverse politieke partijen. Art. 4 punt 4 spreekt wel over geestelijke vorming, niet over politieke.

De heer Voogd schrijft dat het protestantisme en het rooms-katholicisme aan zijn aanhangers NIETS geeft. Als men daarnaast bedenkt dat een kwart van de Nederlandse bevolking de kerk heeft verlaten en waarvan slechts 0,1 pct. lid is van het Humanistisch Verbond, laten we ons dan liever bezinnen wat wij kunnen bieden aan hen, die buitenkerkelijk werden!

Zij komen niet bij het verbond. Blijkbaar bieden wij hen dus ook NIETS. En dat komt niet alleen door het NIET GELIJKGEZIND zijn.

Bilthoven

J. Reiman.

Herhaling radiogesprek Houwaart-Tielman

Op woensdag 8 december om ongeveer 21.45 uur zal de VARA op Hilversum 2 op verzoek van vele luisteraars het gesprek herhalen dat Dick Houwaart had met Rob Tielman over het humanisme. Dit gesprek werd eerder uitgezonden in juli.

Hilversum 30 jaar

Op zondag 3 oktober vierde de gemeenschap Hilversum haar 30-jarig bestaan in de Ernst Sillem Hoeve te Lage Vuursche.

's Morgens hield prof. dr. G. Stuiveling (een van de oprichters en tot 1968 voorzitter van de gemeenschap Hilversum) een toespraak over „Dertig jaar modern humanisme”. Vervolgens werd hij tot ere-voorzitter benoemd, waarbij hem een fraai gecalligrafeerde oorkonde werd aangeboden.

's Middags luisterde de Israëlsche zanggroep „Bagais” de bijeenkomst op. Ruim vijftig leden namen aan deze dag deel.

Uitvaartbegeleiding

De werkgroep „Uitvaartbegeleiding” in het gewest „Utrecht en 't Gooi” maakt bekend dat er thans voor leden (en niet-leden) van het Humanistisch Verbond die binnen het gebied van dit gewest wonen, de mogelijkheid bestaat om bij een crematie of teraardebestelling medewerking te doen verlenen door een lid van het Verbond.

Deze medewerking kan bestaan uit, zowel het spreken van een kort herdenkingswoord als ook uit het begeleiden van een of meer nabestaanden bij de uitvaart, ook voorzover zijzelf daarbij het woord willen voeren.

Een aanvraag hiertoe dient gedaan te worden door een der naaste familieleden van de overledene, zo vroegtijdig mogelijk, maar in de regel niet later dan 48 uur voor het tijdstip van de uitvaart, via een der hieronder volgende telefoonnummers, bij voorkeur die in de eigen woonplaats of in de naaste omgeving daarvan.

Amersfoort 033 - 40179.

Bilthoven 030 - 782930.

Bussum 02159 - 34300 (b.g.g. 02159 - 41325)

Hilversum 02150 - 56884, (b.g.g. 02150 - 10725)

Laren-Blaricum 02153 - 83710 (b.g.g. 02153 - 82823)

Nunspeet 05250 - 1395.

Soest-Baarn 02155 - 13645

Utrecht 03402 - 39875 (b.g.g. 030 - 710676)

Zeist 03430 - 4655

Tekst radiouitzending

De tekst van de radio-uitzending van 26 september, een gesprek met Max Rood en Rob Tielman over de toekomst van het H.V. is nog verkrijgbaar bij het Centraal Bureau. Bestellen via postbus 114, Utrecht. Kosten f 1,50 op giro 58 t.n.v. Hum. Pers, Utrecht.

Mogelijkheden voor gespreksgroepen

In het Humanistisch Verbond komen zo'n ruim vijftig gespreksgroepen maandelijks bijeen. Dat is een heel plezierige vorm van praten met en ontmoeten van andere mensen en naar onze mening zouden die vijftig groepen best kunnen groeien naar een aantal van honderd of meer.

Voor een aantal groepen is het wel eens een beetje een probleem om elke keer weer een geschikt programma te vinden. Daar proberen we centraal zoveel mogelijk bij behulpzaam te zijn. Het lijkt ons van belang hier nog eens op een paar goede mogelijkheden de aandacht te vestigen:

In de eerste plaats bieden **onze eigen radio-programma's** dikwijls stof, die zich heel goed leent voor een gesprek in een groep. Onze programma's worden goed voorbereid en steeds gebracht als stof, die de moeite waard is om er vanuit het HV aandacht aan te besteden. Uit een reeks van vier weken zit er stellig een keuzemogelijkheid in voor elke groep.

Een probleem hierbij kan nog zijn van technische aard, nl. hoe verzorg je de reproductie. Dat probleem blijkt echter heel gemakkelijk op te lossen. U sluit een gewone cassette-recorder met behulp van een bijgeleverd kabeltje aan op uw radiotoestel, drukt de juiste knoppen in en de uitzending staat op de band. Vervolgens drukt u een paar andere knoppen in en met behulp van dezelfde apparatuur kan de uitzending later weer ten gehore worden gebracht op een kwalitatief goede manier voor een groep van plm. vijftien mensen in een huiskamer. Gesleep met grote toestellen en boxen is niet nodig.

Op deze wijze kunt u vrijwel elke radio-uitzending van het HV gebruiken. Op korte termijn is interessant, dat wij op 7 nov. a.s. starten met een speciale serie van vier uitzendingen over datgene wat mensen verwachten van en ervaren in het leven in een gezin onder de titel: „**Gezin gezien**”. Daar zit heel weinig theorie en veel konkrete levenspraktijk in. Stof, waar iedereen over kan mee-praten.

Daarnaast is onlangs een **lijst van materiaal voor gespreksgroepen** in het HV op papier gezet. Geschikt, schriftelijk discussiemateriaal over vierentwintig verschillende onderwerpen.

Belangstellenden kunnen een ex. van deze lijst aanvragen bij ons Centraal Bureau.

Jan de Leede

Prof. dr. G. Stuiveling sprak bij jubileum Hilversum

In de negentiende eeuw was de onkerkelijkheid in Nederland beneden de 1 pct.; momenteel is het 25 pct.

De oude vrijdenkersvereniging „de Dageraad” was uitgesproken anti-kerkelijk. Het Humanistisch Verbond echter kent geen agressieve vorm van anti-kerkelijkheid. Wel is de **twijfel**, waarvoor al in oudere tijden Socrates, Luther, Calvijn en Spinoza het recht opeisten, ingebakken in ons humanisten. De betrekkelijkheid, zo menen wij, is menselijker en menswaardiger dan de absolute zekerheid. Spreker citeerde in dit verband Cervantes in zijn „Don Quichote”: „de weg is beter dan de herberg”.

De maatschappij echter bevorderde en bevordert nóg steeds de **zekerheid**. Zo beweerde Aantjes niet lang geleden dat het christelijke geweten **het** geweten was(!).

Al tijdens de oorlogsjaren werd de op-richting van het Humanistisch Verbond voorbereid. Maar óók in 1946 werden opgericht: Humanitas, de Stichting Socrates en de P.v.d.A.

In het vroege voorjaar van 1946, kwamen de eerste werkelijke contacten voor de oprichting van het HV. In het allereerste hoofdbestuur waren drie stromingen vertegenwoordigd: prof. Hoetink en prof. Pos (wijsgerige groep); in 't Veld (maatschappelijk-bewogen groep) en Van Praag en Stuiveling (de veront-rusten).

En dan het HV in Hilversum

Al in het najaar van 1976 besloot het hoofdbestuur, waarin toen twee Hilversummers zaten, dat er snel een gemeenschap Hilversum moest komen. De eerste plaatselijke voorzitter, de heer Groenewegen, legde de nadruk op bezinning, er was toen nog weinig praktisch werk. Toen Stuiveling het voorzitterschap spoedig daarna overnam, begon diens voorliefde voor praktisch werken in schema's spoedig door te werken. Met zijn relaties in de wereld van letterkunde, onderwijs en radio, waren vele van de eerste plaatselijke sprekers dan ook hoogleraren, schrijvers en journalisten. Een aardig plaatselijk initiatief was de Stichting Erasmus, een soort discussiecentrum, waarin RK, protestanten en humanisten ieder een spreker over eenzelfde onderwerp uitnodigden, met als slotavond een panel, waarin alle drie sprekers zaten.

Door samenwerking met Humanitas werd in 1972 het humanistische bejaardenhuis „Gooiers Erf” opgezet. Er kwam de mogelijkheid van hum. vorm. ond., het ziekenhuisbezoek kwam van de grond, waarbij men vaak met onderdrukte tegenwerking te maken had. Ook de ontspanning werd niet vergeten, in de vorm van Midwinterfeesten (met o.a. het Jongerencabaret) en de kinderfeesten. Verder werkt er een Bureau voor Levens- en gezinsvragen voor de mens in nood.

Konferentie over de grondslagen van liberalisme en socialisme

Welk mensbeeld, welke konseptie van menszijn ligt ten grondslag aan het liberalisme en het democratisch-socialisme en wat zijn de kenmerken van het maatschappelijk systeem, waarin dit mensbeeld optimaal tot zijn recht kan komen?

Hoe werd en wordt hier over gedacht in Nederland in de 19e en de 20e eeuw? Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen vroeger en nu en tussen liberalisme en democratisch-socialisme?

Over dit thema organiseert de Internationale School voor Wijsbegeerte te Amersfoort in samenwerking met de taakgroep wetenschappelijk werk van het Humanistisch Verbond een conferentie op zaterdag, 27 november 1976 in Amersfoort. De sprekers zullen zijn: **mevr. dr. H. Verwey-Jonker** en **mr. W. J. Geertsema**.

Aanvang 10.30 u., einde 17 uur.

De kosten van deelname bedragen voor leden HV f 9,— p. p., plus desgewenst een lunch à f 8,50.

Opgaven voor deelname aan: Internationale School voor Wijsbegeerte, Dodeweg 8 te Leusden (U), met vermelding of men gebruik wenst te maken van de lunch.

Redakteurendag

Dertig mensen, die zich regelmatig bezighouden met het produceren van een krantje in hun gemeenschap waren op 9 oktober bijeen om over hun werk te praten. Ieder had het blaadje uit zijn gemeenschap meegenomen en dat eigen werk werd grondig besproken. Dat leidde tot een uitwisseling van ervaringen over: hoe kom je aan teksten, wat moet het karakter zijn van een gemeenschapskrantje, hoe ziet een aantrekkelijke uitvoering er uit, wat zijn de technische mogelijkheden van het (laten) vermenigvuldigen en hoe moet het blad worden verspreid? Zelf rondbrengen of per post? Minimaal moet elk blaadje een mededelingenblad zijn.

Naast de eigen krantjes zien een aantal gemeenschappen ook kans publiciteit in de plaatselijke pers te krijgen. Met name daarvoor is er behoefte aan geschikte teksten, hetgeen door onderlinge uitwisseling zou kunnen worden vergemakkelijkt. Daarom werd als wens geuit om via „Utrecht” fotokopieën van geslaagde teksten te verspreiden onder de publiciteitsmensen in de gemeenschappen.

Voorts werd toegezegd, dat er een handleiding voor het maken van gemeenschapskrantjes zal worden geschreven, waartoe deze dag mede materiaal heeft aangedragen.

We konden na afloop terugzien op een goed geslaagde bijeenkomst.

Jan de Leede

20540

In onze H.V.-radiouitzending van 5 september heeft u het weer kunnen horen, de Stichting Humanistisch Thuisfront houdt haar jaarlijkse aktie.

Er is geld nodig voor haar militaire tehuizen. Daar wordt goed werk gedaan voor onze gasten, de jonge militairen die hun vrije tijd niet passief willen doorbrengen. Zij willen ook in hun diensttijd contact houden met de maatschappij waarin zij straks weer terugkeren.

In onze tehuizen wordt daar veel aan gedaan.

Veel, maar eigenlijk nog niet genoeg. We zijn er zeker van, dat een ruimer aanbod — van bijvoorbeeld films, dam- en schaakwedstrijden, diskussieavonden — even grote belangstelling zal ondervinden.

Voor dit werk heeft de Stichting Humanistisch Thuisfront geen eigen middelen. Het geld, dat hiervoor nodig is, wordt bijeen gebracht door u, door degenen die beseffen dat onze tehuizen voorzien in een dringende noodzaak.

Op dit moment is de tussenstand van de aktie vergeleken bij vorig jaar ongeveer gelijk.

We danken allen, die direkt en positief reageerden, heel hartelijk voor hun hulp!

Aan hen, die tot nog toe niet hebben gegireerd, willen we het volgende voorleggen. Van het benodigde bedrag is nu ongeveer de helft bijeen. Dit betekent, dat we een klemmend beroep moeten doen op al onze sympathisanten het nog ontbrekende bijeen te brengen.

Wij vertrouwen, dat ook zij opnieuw hun steun zullen geven.

Immers, het zou voor onze bezoekers een te grote teleurstelling zijn, wanneer we — uitsluitend door gebrek aan geld — verdere besprekingen in onze dienstverlening moesten doorvoeren.

Wij denken, dat u nu zeker niet wilt achterblijven met uw steun. **Giro 20540, Stichting Humanistisch Thuisfront, Amsterdam.**

Namens onze gasten heel veel dank!

Adriaan Visser.

HUMANISTISCH VERBOND

Het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond roept sollicitanten op voor de functie van

RAADSMAN

voor de Humanistische Geestelijke Verzorging in de Krijgsmacht. Deze functionaris wordt op voordracht van het Hoofdbestuur benoemd door de Minister van Defensie.

Taak:

Als geestelijk verzorger beschikbaar zijn voor de mens in zijn situatie.

Belangrijke facetten van het werk:

- a) begeleiding in het persoonlijke vlak;
- b) begeleiding van het vormingswerk in groepsverband binnen het kader van de geestelijke verzorging.

Vereisten: Humanistische overtuiging.

Leeftijd van plm. 27 tot 40 jaar. Bij voorkeur een ervaren kracht van academisch of daarmee gelijk te stellen niveau.

Bezit van/of bereid tot studie voor het diploma Geestelijk Verzorger van het Humanistisch Opleidingsinstituut te Utrecht is vereist.

Salaris: Afhankelijk van leeftijd en aantal dienstjaren vanaf f 2732,— tot f 6253,— per maand (exclusief 7,8% vakantie-uitkering en een toeslag van max. f 45,— per maand).

Indiensttreding: 1 april 1977.

Plaatsing: In het rayon Z.O. Brabant/Limburg.

Sollicitaties: Binnen 14 dagen zenden aan Bureau Hoofdraadsman Humanistische geestelijke verzorging, Hoofdstraat 84 te Driebergen.

Vrouwenpraatgroepen?

In de Humanist van 1 juni van dit jaar schreef Mieke Keessen-van Luyken over haar ervaringen met vrouwenpraatgroepen in Haarlem. Nu ook in Amsterdam een vrouwenpraatgroep van start gaat (zie elders in dit blad) wil ik als vrouw toch ook wel mijn bedenkingen tegen deze ontwikkeling ter tafel brengen.

Wat mij bij lezing van het artikeltje over de Haarlemse vrouwenpraatgroepen in de eerste plaats opviel, was dat de onderwerpen bepaald niet specifiek vrouwelijk waren, maar wel zeer menselijk, d.w.z. dat zowel mannen als vrouwen met deze problemen kunnen zitten. Ten tweede, dat indien er dan al vrouwen zijn, die ter overwinning van hun „vrouwelijke schroom” behoefte hebben aan een onderling vrouwelijk contact, men op zijn minst mag veronderstellen dat zo'n praatgroep past in een ontwikkelingspatroon. M.a.w. dat het doel van een dergelijke groep is zich op den duur overbodig te maken omdat vrouwen hun schroom hebben overwonnen om de hun hoog zittende menselijke problematiek ook aan de orde te durven stellen in het bijzijn van mannen. Niets daarvan echter. Mieke Keessen-van Luyken noemt aan het einde van haar artikeltje de uitslag van de evaluatie gunstig: ... de vraag of de deelnemers nog eens aan een vrouwenpraatgroep mee wilden doen, werd door de meerderheid met „ja” beantwoord.

Van geheel andere, maar veel principiëler orde is de vraag of een dergelijke ontwikkeling nu eigenlijk wel past binnen het verbond. In de beginselverklaring lezen we dat het Humanistisch Verbond

zich ten doel stelt:

1. allen te verenigen die met het beginsel instemmen;
2. een centrum te zijn voor verdieping, verbreding en verdediging van de humanistische levensovertuiging.

Aan beide punten wil ik met klem toevoegen: **zonder onderscheid naar sexe.**

Vrouwenpraatgroepen zijn ook tegen een historische ontwikkeling in. In opvoeding en onderwijs zijn we zo langzamerhand en niet zonder pijn en moeite af van de specifieke jongens- en meisjescholen. Niet alleen de typische scholen voor jongens- en meisjes, zoals die vooral in rooms-katholieke kring — maar daar niet alleen — te vinden waren, maar tegenwoordig gaan jongens ook naar huishoudscholen en opleidingen voor kleuterleider. Meisjes bezoeken met veel verve de technische scholen waar eens de zo specifiek mannelijke beroepen werden onderwezen als timmeren, metselen e.d.

Als Mieke Keessen-van Luyken stelt „dat we met dit werk op de goede weg zijn” dan is dat voor mij beslist geen uitgemaakte zaak en als zij schrijft dat dit werk „aan een grote behoefte voldoet”, dan is dat een betreurenswaardige zaak en kunnen vrouwenpraatgroepen hooguit gezien worden als een noodmaatregel. Binnen het verbond zou het niet voor behoren te komen dat een bepaalde groep, t.w. vrouwen, zichzelf discrimineren, door zich buiten te sluiten en vrouwenpraatgroepen oprichten.

Geertje Felix-Timmermans
(in „Loopmare”-Amsterdam)

Humanist

eindredakteur: Jetske Mijs.

Druk: Lumax, Utrecht.

Redaktie-adres: Hum. Verbond,
Oudegracht 152, Utrecht. Tel. (030)
31 81 45.

Abonnementsprijs voor niet-leden:
f 18,— per jaar t.n.v. Humanistische
Pers, postgiro 58, Utrecht.

Radio & TV

TELEVISIE

Zondag 14 november, Nederland 1,
22.30 uur

„Gezin Gezien?”

Waarom trouwen mensen nog? De ideeën over huwelijk en gezin zijn in de loop der jaren duidelijk veranderd.

In dit eerste van drie programma's over samen en alleen leven, wordt gepraat met een aantal getrouwde mensen die ingaan op die veranderende betekenis van het huwelijk als basis voor samenleven.

Camera: Hans Simons

Commentaar: Karel van de Graaf

Regie: Ton Aarden

RADIO

Iedere zondag 9.30-10.00 uur Hilv. I
(na Bert Garthoff).

7 nov.: „Gezin gezien?” deel 1

14 nov.: „Gezin gezien?” deel 2

21 nov.: „Gezin gezien?” deel 3

28 nov.: „Gezin gezien?” deel 4

Samenstelling: Rina Spigt en Piet Brinkman.

**U heeft het
Humanistisch
Verbond
nodig.**

„God zij met ons” staat er op de rand van de gulden. Want Nederland is toch een christelijk land?

Nou moet u es nagaan. Ze hebben onderzocht, heel wetenschappelijk, dat zeven procent van de mensen zich hier humanist noemt.

Zeven procent, dat is een miljoen volwassenen zowat!

Ik heb 't dan niet over de leegloop van de kerken, want het aantal

Hoe vindt u dat nou?

buitenkerkelijken is de laatste jaren natuurlijk veel en veel groter geworden.

Nee, dan heb ik 't over die miljoen mensen die van zichzelf vinden dat ze humanistisch denken.

Wist u dat het Humanistisch Verbond maar 15 duizend leden heeft? Da's ook niet veel: één op de 66.

Van de 66 humanisten is er één lid van het Humanistisch Verbond.

Die éne tekent daarmee voor al het werk wat ze doen. De 65 anderen kijken toe.

Eéntje doet daar bewust aan mee. 65 anderen vinden het wel sympathiek; zijn 't er vaak hartgrondig mee eens, maar blijven vol sympathie toekijken.

**Het
Humanistisch
Verbond heeft
u nodig.**

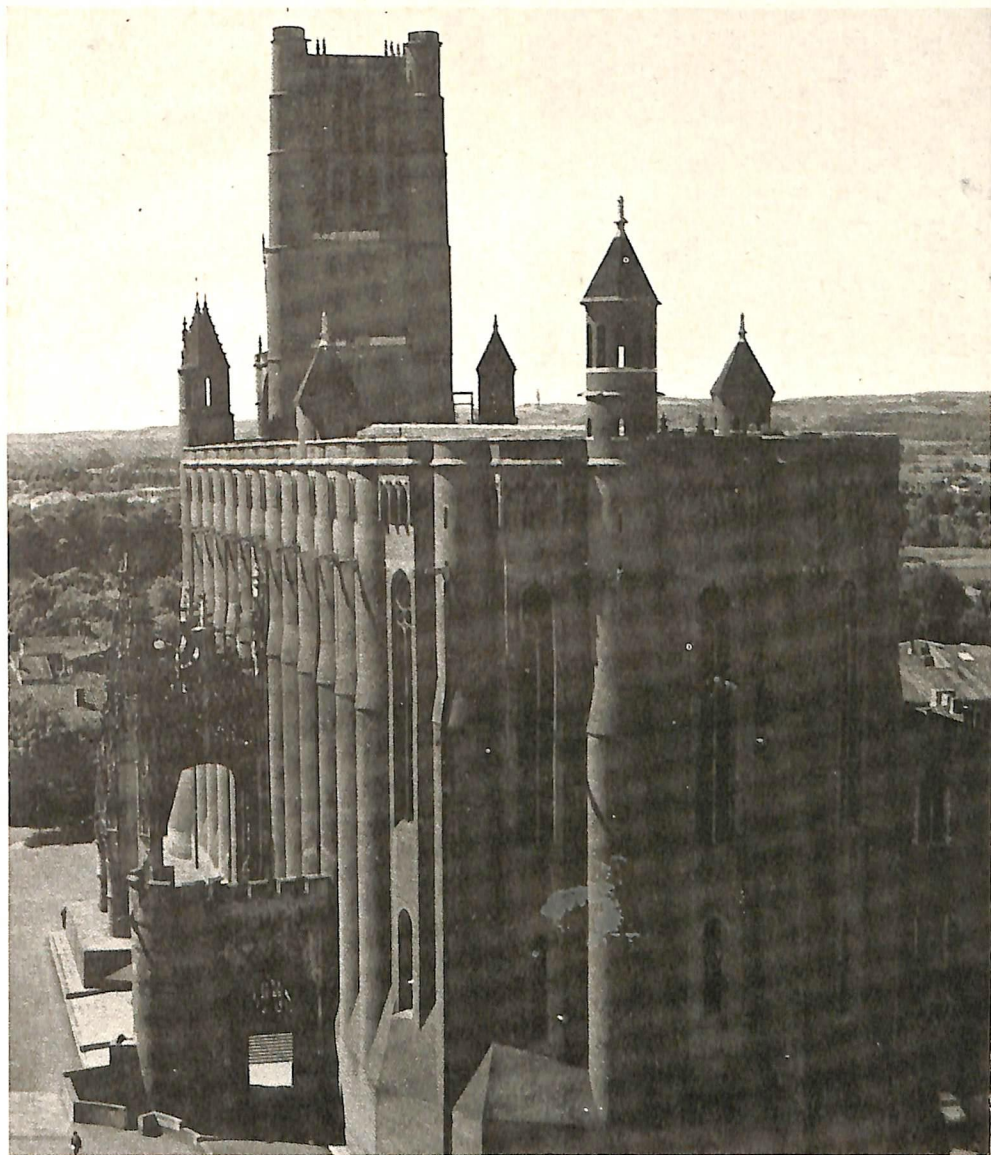

Hoe vindt u dat nou?

Dát vragen wij de kijkers naar onze t.v.-programma's.

Vraagt U 't ook eens. Aan uw vrienden, burens, collega's, enz. Toont men interesse, laat ons 't weten! Wij zenden dan direct het nodige oriëntatiemateriaal.

Het Verbond heeft meer dan ooit dringend behoefte aan *nieuwe leden!*

De Kathedraal van Albi (Frankrijk), een wonderwerk uit de 13e eeuw, opgetrokken in baksteen. Over kerk en zelfstandig denken - zie column hiernaast.

In deze Humanist:

● Vervreemding kunnen we omschrijven als het proces waarbij materiële of geestelijke produkten van de mens — onder invloed van bestaande maatschappelijke verhoudingen — onafhankelijk van de wil en de bedoelingen van hun maker gaan functioneren, op een spontane manier, de plannen en de projecten van de mensen gaan doorkruisen en hen zelfs op een of andere wijze in hun bestaan bedreigen.

Albert Nieuwland schrijft erover op pag. 4 en 5 en maakt zijn bezwaren duidelijk tegen de protestantse en katholieke visie op dit onderwerp.

● Vormingslessen op de basisschool kunnen de godsdienstlessen vervangen. Wat wordt er nou gedaan in zo'n humanistische vormingsles? Een voorbeeld uit de praktijk op pag. 3

● Weer een punt uit Humanistisch Perspectief is klaar. „Streven naar zodanige samenleef- en woonvormen, dat optimale ontplooiing van de daar levende individuen mogelijk wordt”. Pag. 7

Sluit mooi aan bij de Gezin-Gezien programma's van het h.v. op radio en t.v.

Hand in eigen boezem

Tijdens de viering van de 53ste verjaardag van de katholieke universiteit van Nijmegen zijn hartige woorden gesproken. Godsdienstpsycholoog dr. W. J. Berger sprak onder meer over de „schijnveiligheid” van de r.k. kerk en over de kritiek van veel katholieken op die kerk. Veel van hen zouden, volgens Berger, net als Marijken van Nijmegen indertijd, het gevoel hebben dat ze hun ziel hebben verkocht.

Nu lijkt dat — hoe treurig ook — niet een zaak waar Humanisten zich over op dienen te winden, ware het niet dat heel duidelijk een „humanistisch denken” in de woorden van Berger over de klagende katholieken, doorklinkt. En dat is — of het nu gaat om gelovigen of niet — op zijn minst een verheugend feit.

In de klachten van de katholieken, jong, oud, of van middelbare leeftijd, zit volgens Berger duidelijke overeenkomst. Namelijk dat „om een goede gelovige te zijn het eigenlijk verboden is om zelf te denken” en een „goede” gelovige neemt niet zelf zedelijke beslissingen: ze zijn eigenlijk al voor hem genomen. De God van de „goede” gelovige wordt gewantrouwd als een God, die de jeugd niet heeft verblijd maar vergald.

Volgens de psycholoog ervaren de katholieken dit alsof hun ziel verkocht is aan de demonische God van de vervreemding. Men wil geen kerk meer die een God presenteert die vervreemdt, maar ook geen God die de mens op een of andere manier uitlevert aan de kerk, die bij het verkopen van zijn ziel bemiddeld heeft.

Berger deelt de veronderstelling van velen, dat de r.k. kerk slecht is voorbereid op haar taak in de religieuze crisis van heden. Deze crisis is **minder een botsing tussen geloof en wetenschap dan tussen het geloven op gezag en geloven vanuit de ervaring**. In zoverre de kerk bezwijkt voor de verleiding te handelen als een autoritair systeem, is ze ook bang voor ervaring en voor mystiek, zó bang dat zij liever een schijnveiligheid nastreeft dan zich te begeven in de avonturen van de mensen.

We weten niet waar Berger zijn gegevens vandaan heeft, maar als dit is wat inderdaad vele katholieken als bezwaar aanvoeren, dan is er iets aan het groeien. Emancipatie van de gelovigen zou je het kunnen noemen. En waarom zou zelfstandig denken en handelen ook niet samen kunnen gaan met geloven?

Jetske Mijs

